

Поздравляем с юбилеем!

Юрий Владимирович ПАНИЧКИН, профессор,
доктор медицинских наук, первопроходец
эндоваскулярной хирургии в Украине

Все этапы истории зарождения, становления и развития интервенционной кардиологии и эндоваскулярной хирургии в Украине неразрывно связаны с именем профессора Юрия Владимировича Паничкина. Он стоял у истоков внутрисердечной инвазивной диагностики, первым в Украине провел чрескожную баллонную вальвулопластику, тем самым дав старт развитию целого спектра методик эндоваскулярных лечебных процедур, был и по сей день остается активным разработчиком новаторских технологий, мудрым учителем для многих десятков высококлассных специалистов.

1 апреля 2017 года Юрий Владимирович отметил свой 80-летний юбилей.

Ю. В. Паничкин родился 1 апреля 1937 г. в городе Ефремове Тульской области. Мать — медицинская сестра, отец — учитель истории, с начала войны и в дальнейшем — военный служащий. Детство Юрия Владимировича в военные годы прошло в городе Моршанск Тамбовской области, затем — в Ленинграде. В начале 50-х семья переезжает в Минск, по месту службы отца, где по окончании школы в 1954 году Юрий Владимирович поступает в медицинский институт.

Первые шаги кардиохирурга и диагноста

В 1960 году выпускник Минского медицинского института Юрий Паничкин переехал к супруге в Киев и начал работать хирургом в районной больнице. Тогда уже много говорили о новшествах Николая Амосова. И в один из сентябрьских дней 1961 года молодой хирург пришел к Н. М. Амосову с просьбой принять его на работу. Люди были нужны всегда, а молодые тем более. Николай Михайлович согласился, однако, заканчивая разговор, сказал: «Смотри, работа у нас тяжелая. Мы берем тебя, но знай, что у нас существует «джентльменское соглашение»: если мы тебе или ты нам не подходим, то расстанемся без всяких жалоб и сожалений».

В течение четырех лет работа Ю. В. Паничкина сводилась к участию в операциях, а также ведению послеоперационных больных, поскольку вскоре Н. М. Амосов поручил ему заведовать реанимационным постом оперированных по закрытым методикам. Итогом этой работы стало написание и защита в 1968 году кандидатской диссертации «Послеоперационный период и лечение осложнений после митральной комиссуротомии».

Одновременно молодому доктору было вменено в обязанность освоение методов внутрисердечной диагностики пороков сердца для выявления причин хирур-

гических неудач. В тот момент это казалось шагом назад от романтической сердечной хирургии к рутинной инструментальной диагностике пороков сердца, которая тогда основывалась преимущественно на традиционных методах — ЭКГ, фоноКГ и рентгенографии. Для уточнения диагноза при приобретенных пороках использовали трансторакальные пункции левого предсердия по Bjork (для митрального порока) и по Brock (для аортального клапана). Диагностику врожденных пороков сердца проводили при зондировании полостей сердца на рентген-аппарате РУМ-5 (путем секции локтевой вены и бедренной артерии) с определением градиентов давления и сбросов крови между полостями сердца и магистральными сосудами. На заключительном этапе применяли ангиокардиографию с помощью самодельного кассетного устройства (лестницы) конструкции Н. М. Амосова. За рабочий день удавалось обследовать не более двух-трех пациентов.

Ситуация изменилась в 1962 году — после закупки для Института ангиографической установки шведской фирмы «Eletta». Необходимо было освоить современные внутрисердечные технологии, и Ю. В. Паничкин направляется на стажировку в Ленинград в хирургическую клинику Военно-медицинской академии, а затем в Институт сердечно-сосудистой хирургии им. А. Н. Бакулева (Москва), где транскатетерные исследования на тот момент уже были хорошо освоены. Там его первым наставником, оппонентом по диссертации, а затем и другом стал зав. лабораторией профессор Ю. С. Петросян. Итогом командировки было внедрение в нашей клинике **чрескожных (пункция сосудов по Сельдингеру)** внутрисердечных исследований левых отделов сердца: катетеризация аорты и левого желудочка, вентрикулография, аортография, транссептальная пункция и др.

Таким образом, в конце 60-х годов катетеризацию полостей сердца и ангиографию применяли в нашем Институте уже в качестве рутинной процедуры, и на протяжении целого поколения она оставалась единственным достоверным методом диагностики врожденных и приобретенных пороков сердца. Целесообразность использования этих методик для установления показаний и оценки результатов операций была обобщена Ю. В. Паничкиным в докторской диссертации, которую он защитил в 1984 году. За внедрение в клиническую практику протезирования клапанов Ю. В. Паничкину, в числе других соавторов, была присуждена Государственная премия УССР 1988 года.

Яркий старт и успехи в эндоваскулярной хирургии

В течение долгого периода между началом пути и зашитой докторской диссертации Юрий Владимирович прогрессирует не только непосредственно в кардиохирургии, но и в области эндоваскулярных внутрисердечных методик, включая коронарографию. Диапазон таких исследований неуклонно расширялся. Однако в то время мало кто мог себе представить, что подобным образом

можно не только проводить диагностику заболевания, но и выполнять какие-либо лечебные вмешательства.

Переломным моментом стало первое в Украине и бывшем СССР новаторское выполнение Ю. В. Паничкиным в декабре 1984 года чрескожной баллонной вальвулопластики у больного с клапанным стенозом легочной артерии. Остановимся на этом немного подробнее. На рентгенологическом конгрессе в Таллинне Юрий Владимирович услышал об удивительном прецеденте – транскатетерном баллонном расширении стенозированного клапанного отверстия при врожденном пороке сердца и, загоревшись этой идеей, решил попробовать методику. Клинический эксперимент удался! Когда же на мониторе он продемонстрировал Н. М. Амосову результаты этого вмешательства, тот вначале посуровел: «Кто разрешил?». Но, взглядевшись, резюмировал: «Молодец! Лиха беда начало». Баллонная вальвулопластика клапанных стенозов сердца оказалась широко востребованной, больные с такими пороками приезжали в Институт со всех концов страны. Результаты эксперимента были представлены на ежегодной конференции эндоваскулярных хирур-

Историческая справка о внедрении эндоваскулярных вмешательств в Украине

Название операции	Автор	Год
Врожденные пороки сердца и сосудов		
Баллонная вальвулопластика клап. стеноза легочной артерии	Паничкин Ю.В., Шовкивская И.С.	1984
Баллонная вальвулопластика стеноза аортального клапана	Паничкин Ю.В., Перепека А.Н.	1987
Баллонная ангиопластика КоА	Паничкин Ю.В., Перепека А.Н.	1988
Эндопротезирование ОАП	Паничкин Ю.В., Калинкина Ю.Л.	2000
Закрытие ASD, ОАП окклюдером	Паничкин Ю.В., Аксенов Е.В.	2003
Стентирование аорты при КоА	Паничкин Ю.В., Черпак Б.В.	2008
Эндоваскулярное закрытие МАРСА	Паничкин Ю.В., Дитковский И.А.	2008
Стентирование ветвей лег. артерии	Паничкин Ю.В., Дитковский И.А.	2008
Эндопротезирование аневризмы аорты	Паничкин Ю.В., Черпак Б.В.	2010
Разработка и биол. тестирование нового отечественного окклюдера для ОАП	Паничкин Ю.В., Скиба И.А.	2016
Приобретенные пороки сердца и ИБС		
Ангиопластика коронарных артерий	Паничкин Ю.В.	1984
Пункции полости перикарда	Паничкин Ю.В.	1987
Эндоваск. закрытие А-В шунтов в легких	Паничкин Ю.В.	1994
Баллонная вальвулопластика стеноза митрального клапана	Паничкин Ю.В.	1989
Стентирование коронарных артерий	Паничкин Ю.В., Фуркало С.Н., Берестовенко В.С.	1996
Эндоваскулярное закрытие аорто- и коронаросердечных фистул	Паничкин Ю.В., Шовкивская И.С.	1998
Эндоваск. удаление инородных тел из полостей сердца и сосудов	Паничкин Ю.В., Аксенов Е.В.	2000
Эндопротезирование аорты при аневризме	Кузьменко Д.А., Паничкин Ю.В.	2006
Спиртовая абляция при кардиомиопатии	Паничкин Ю.В., Фанта С.М.	2008
Стентирование КА при рестенозе в стенте	Паничкин Ю.В., Сало С.В.	2006
Стентирование стеноза почечных артерий	Паничкин Ю.В., Кузьменко Д.А.	2007

гов в Москве в мае 1985 г. В течение первого года было выполнено около 100 таких операций, и диапазон этих исследований неуклонно расширялся. Историческая справка о развитии эндоваскулярных методов лечения ВПС в нашем Институте представлена в таблице, и это далеко не полный список инноваций, в разработке которых юбиляр принимал непосредственное участие.

За внедрение новых интервенционных технологий в 2003 году Паничкину присвоено звание заслуженного деятеля науки и техники. В 2006 году он был награжден Грамотой Президиума АМН Украины, в 2008 – Почетной грамотой Верховного Совета, в 2013 – Юбилейной медалью Н. М. Амосова.

Девяностые годы прошлого столетия и первое десятилетие нового века ознаменовались расцветом эндоваскулярной хирургии в Институте. Сейчас она применяется для устранения врожденных клапанных стенозов, закрытия дефектов межпредсердной и межжелудочковой перегородок, открытого аортального протока, эндопротезирования аорты и клапанов сердца. Но самым значительным достижением того периода была ангиопластика (1984 г.), а затем и эндопротезирование коронарных артерий (1996 г.). За последние два десятилетия коронарное стентирование, наряду с АКШ, стало у нас паритетным стандартом в лечении ишемической болезни сердца. Всего за 20 лет в НИССХ имени Н. М. Амосова выполнено более 6500 эндопротезирований коронарных артерий. Интервенционные методики рутинно начали использоваться при лечении стенозов ствола левой коронарной артерии, бифуркационных поражений и хронических коронарных окклюзий. В этом – непосредственная заслуга нашего юбиляра.

В целом же за 30 лет работы (с момента первой эндоваскулярной операции) в отделении выполнено

более **12 тысяч транскатетерных клапанных и сосудистых реконструкций**, в том числе около 6000 под руководством или при непосредственном участии Ю. В. Паничкина. В отделении работают 10 высококвалифицированных эндоваскулярных специалистов – его учеников. За это время сменилось семь поколений электронно-рентгеновской аппаратуры – при непосредственном участии Ю. В. Паничкина в качестве и проектировщика, и строителя, и «воплотителя» инновационных идей.

От мечты к новым свершениям

Стоит остановиться на давней мечте Юрия Владимировича – **разработке и внедрении в клиническую практику отечественных эндоваскулярных устройств для лечения пороков сердца и сосудов.**

Первые ласточки – окклюдеры для закрытия артериального протока – были изготовлены из разработанного Институтом металлофизики имени Г. В. Курдюмова НАН Украины циркониевого сплава и в серийных испытаниях на свиньях продемонстрировали возможность таких имплантаций. Результаты эксперимента открывают путь к использованию **отечественных, экономически доступных окклюдеров.** И, зная юбиляра, мы уверены, что уже в скором времени они будут широко использоваться в клинической практике.

Жизненный путь Юрия Владимировича Паничкина – это, без преувеличения, грандиозное восхождение от рутинной инструментальной диагностики к современному «бескровному» лечению заболеваний сердца и сосудов, творение новых и новейших направлений в истории отечественной медицины. Мы желаем юбиляру успехов в его нелегком благородном труде, крепкого здоровья, новых свершений и новых замыслов!

Вітаємо з ювілеєм!

Василь Васильович ЛАЗОРИШИНЕЦЬ – директор Державної установи «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова НАМН», доктор медичних наук (2002), професор (2004), член-кореспондент НАМН України (2010), Заслужений лікар України (1999), Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2005), нагороджений Орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

Є серед українців люди талановиті, є люди здібні, є люди працьовиті, а є люди, які спрямовують усі свої сили і талант на службу народу України. Такою людиною є Василь Васильович Лазоришинець – видатний лікар, людина, для якої професія – «головний сенс життя», «неможливо» означає «все можливо». Важко уявити більш цілеспрямовану людину, котра б самостійно проклала собі стежину до успіху.

Народився Василь Васильович Лазоришинець 25 травня 1957 року в с. Сокириця Хустського району Закарпатської області. Закінчив лікувальний факультет Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця у 1980 році. Трудову діяльність розпочав у 1980 році на базі Чернігівської обласної лікарні серцево-судинним хірургом. За роки трудової діяльності пройшов шлях від лікаря-хірурга, молодшого наукового співробітника, завідувача відділом наукового підрозділу, заступника директора з наукової роботи, першого заступника директора до директора НІССХ імені М. М. Амосова НАМН.

Учень академіка НАМН і НАН України Г. В. Книшова, В. В. Лазоришинець гідно продовжує традиції, закладені засновником Інституту серцево-судинної хірургії академіком М. М. Амосовим. Провідний кардіохірург України, який займається розробкою, вдосконаленням і впровадженням перспективних та найсучасніших напрямів серцево-судинної хірургії, він особисто виконав понад 7000 операцій на серці. За його ініціативою активно впроваджуються ендovasкулярні методи хірургічного лікування вроджених вад серця, транскатетерні та міні-інвазивні втручання при імплантації протезів клапанів аорти та закритті дефектів. Набула розширення хірургія всіх відділів аорти та магістральних судин, у тому числі гібридних операцій, дістало наукового обґрунтування створення організаційної моделі надання екстреної та невідкладної кардіохірургічної допомоги.

В. В. Лазоришинець створив науково-практичне підґрунтя для спеціалізованої перинатальної та кардіохірургічної допомоги вагітним групи високого кардіального ризику. Це дозволило наблизити надання кар-

діологічної та кардіохірургічної допомоги вагітним із найважчою кардіальною патологією до європейських стандартів, що є абсолютно унікальним для України. Такий підхід дав можливість значно знизити частоту материнської смертності від екстрагенітальної патології. З 2004 по 2015 рр. він очолював лікувально-організаційне управління Національної академії медичних наук України, де активно поєднував науково-методичну роботу з лікувальною.

Василь Васильович має видатні організаторські здібності, працював на посаді першого заступника Міністра охорони здоров'я України, а з жовтня по грудень 2014 року виконував обов'язки Міністра охорони здоров'я України. Зробив вагомий особистий внесок у розвиток охорони здоров'я, впроваджуючи реформи в галузі охорони здоров'я та медичної науки в Україні. Він виступив ініціатором створення перших в Україні регіональних кардіохірургічних центрів, запровадивши активну консультативну роботу в обласних центрах країни і провівши перші показові операції при вроджених вадах серця в Одесі, Харкові, Запоріжжі, Тернополі, Дніпропетровську.

З квітня до грудня 2014 р. очолював координаційний штаб МОЗ і медичних служб силових відомств з надання медичної допомоги учасникам АТО. З лютого 2015 р. є членом координаційного штабу при Міністерстві оборони України.

Велику увагу В. В. Лазоришинець приділяє міжнародному науковому співробітництву. Одним із перших застосував практику обміну досвідом з провідними кардіохірургічними клініками Європи та США. Проходив стажування в США, Великобританії, Франції, Німеччині. Завдяки ініціативі В. В. Лазоришинця було налагоджено наукове співробітництво з польськими

колегами, зокрема із Сілезьким центром захворювання серця. Важливим напрямом цієї співпраці стало проведення українсько-польських конгресів кардіохірургів (один раз на два роки). За його особистого сприяння запроваджена програма стажування та навчання лікарів-хірургів Інституту на базі польських клінік.

Основні напрями наукової діяльності В. В. Лазоришинця знайшли відображення у 372 наукових працях, 13 монографіях, 36 патентах України.

Про авторитет та повагу колег – як вітчизняних, так і закордонних – свідчать такі дані. У 2016 році В. В. Лазоришинця обрано головою Асоціації серцево-судинних хірургів України. Він є дійсним членом Європейської асоціації кардіоторакальних хірургів, членом Французької асоціації торакальних і серцево-судинних хірургів, Американської асоціації торакальних хірургів, засновником і членом Всесвітньої Асоціації дитячих кардіологів і кардіохірургів.

В. В. Лазоришинець – талановитий педагог і вихователь наукових кадрів, підготував 11 кандидатів медичних наук, керує виконанням 4 докторських та 5 кандидатських дисертацій. Свій досвід передає молодому поколінню кардіохірургів. З 2016 року очолив кафедру хірургії серця і магістральних судин Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Завдяки його наполегливим зусиллям десятки молодих лікарів безкоштовно пройшли стажування у провідних кардіохірургічних центрах США та Європи. Наразі підтримуються конструктив-

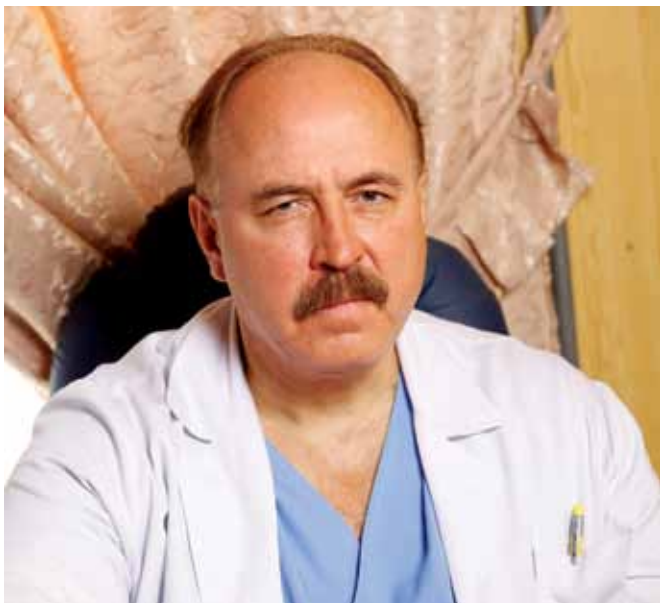
ні професійні стосунки з «International Heart School» та «European School for cardio-thoracic surgery», які є базовими організаціями навчання кардіохірургів у сучасній Європі.

Він є головою спеціалізованої Вченої ради Д26.555.01 із захисту дисертацій за спеціальністю 14.01.04 «Серцево-судинна хірургія», де активно працює як опонент і рецензент докторських та кандидатських дисертацій. Голова Проблемної комісії МОЗ України та НАМН «Хірургічне лікування серця та судин», голова атестаційної комісії НАМН, заступник голови Асоціації головних лікарів України. Член редакційної колегії та редакційної ради українських науково-практичних журналів «Лікарська справа. Врачебное дело», «Сучасні медичні технології», «Кардіохірургія та інтервенційна кардіологія», «Клінічна та профілактична медицина».

Своєю невтомною працею, високим професіоналізмом, наполегливістю, талантом лікаря й мудрістю умілого керівника, почуттям відповідальності Василь Васильович здобув заслужений авторитет серед колег та пацієнтів.

У день Вашого ювілею, шановний Василю Васильовичу, бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, оптимізму, невичерпної енергії та нових творчих успіхів. Нехай у всіх починаннях Вас супроводжують розуміння і підтримка з боку колег та однодумців, а професійна діяльність буде сповнена задоволення і творчих перемог!

Вітаємо з ювілеєм!

Володимир Владиславович ПОПОВ,
завідувач відділення хірургії набутих вад серця
Національного інституту серцево-судинної хірургії
імені М. М. Амосова НАМН, доктор медичних наук,
Заслужений лікар України

Володимир Владиславович Попов народився 18 квітня 1957 року в місті Києві. У 1980 році з відзнакою закінчив другий лікувальний факультет Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця. Працює в Національному інституті серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова НАМН з 03 квітня 1978 року. Володимир Владиславович пройшов трудовий шлях від середнього медичного працівника до провідного кардіохірурга, завідувача відділення хірургічного лікування набутих вад серця.

За 39 років трудової діяльності В. В. Попов показав себе високопрофесійним хірургом, ініціативним вченим, принциповим організатором науково-методичної та лікувальної роботи, що дозволило удосконалити і впровадити нові високотехнологічні методи лікування набутих вад серця та патології аорти.

В 1988 році захистив кандидатську, а в 2006 році – докторську дисертацію, що були присвячені хірургії клапанів серця. В команді професора Л. Л. Ситара брав безпосередню участь у розробці нових методик операцій при хірургії розширюючих аневризм висхідної аорти та дуги, що дало можливість суттєво покращити їх результати. В 1988 році був направлений на стажування в клініку Де Бейкі (Техас, США), де під керівництвом професора Сафі вивчав операції при аневризмах аорти.

В. В. Поповим розроблені оригінальні методики тасьмового бандажування висхідної аорти при її пост-стенотичному розширенні (2006) та реконструкції кореня висхідної аорти при протезуванні аортального клапана та вузькому гирлі аорти у дорослих (2009), що дозволило покращити результати хірургічного лікування.

Під його керівництвом три науково-дослідні роботи отримали дипломи президії НАМН України як кращі наукові роботи (2008, 2011, 2014). Розроблено оригінальні методики пластик лівого передсердя (2010, 2012), кровозберігаючих технологій (2000), операції Лабіринт (2009), захисту міокарда (2010–2016) та інших, що дозволило підвищити якість лікування та безпеку виконання операцій.

Володимир Владиславович Попов – автор 589 наукових публікацій, з яких 89 заслухані на світових, американських та європейських конференціях та з'їздах. Має 41 патент за спеціальністю серцево-судинна хірургія та 6 монографій. Член низки міжнародних асоціацій серцево-судинних хірургів.

В. В. Попов – висококваліфікований серцево-судинний хірург, має вищу категорію, виконав понад 5 000 операцій на серці, незамінний майстер складних операцій при набутих вадах серця в умовах штучного кровообігу. Під його керівництвом захищено три кандидатські дисертації та виконуються дві докторські дисертації.

В червні 2007 року В. В. Попову присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України». Неодноразово відзначений грамотами Президії Академії медичних наук України. Нагороджений двома орденами Православної церкви.